

УДК 378.1

DOI 10.33251/2522-1477-2019-5-363-367

КРИШТАНОВИЧ Мирослав Франкович,доктор наук з державного управління, доцент, професор
кафедри педагогіки та соціального управління,
Національний університет «Львівська політехніка»**ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО -КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРАВА У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті визначено і обґрунтовано шляхи впровадження сучасних інформаційно-комунікативних технологій та інноваційних методик викладання права у закладах вищої освіти. Доведено, що розвиток так званого «інформаційного простору» вимагає від сучасних ЗВО модифікації окремих аспектів їх діяльності, які вже не задовольняють усіх потреб освітнього процесу, зокрема викладання права і його засвоєння студентами. Правові знання здобуті студентами під час навчання потребують не лише теоретичного засвоєння, а й формування навичок їх практичного застосування. У вирішенні цієї проблеми допоможе впровадження елементів ІКТ у процесі формування у них вмінь розв'язання правових ситуацій, що є одним із завдань навчальних програм з права для студентів закладу вищої освіти.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, освіта, викладач, студент, заклад вищої освіти, дистанційне навчання.

Постановка проблеми. Визначити ефективність використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій при викладанні права у закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових та практичних джерел дав можливість визначити зміст і сутність організації застосування інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні права. Це технології, створені для реалізації досягнення мети навчання.

У результаті аналізу тенденцій розвитку інформаційно-комунікаційних технологій вітчизняними науковцями такими, як Вембер В., Литвинова С., Сютюренко В., Лаврищева Е., Бандура В., Гавришук С., та ін., обґрунтовано їх значення при викладанні права у закладах вищої освіти. З'ясовано, що впровадження ІКТ в освітній процес утворює передумови для кардинального оновлення як змістово-цільових, так і технологічних сторін навчання, що виявляється у суттєвому збагаченні засобів викладання права і на цій основі поглиблення знань студентів з цього предмету.

Мета статті. Дослідити та визначити зміст та сутність використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Останніми роками різними організаціями України було розроблено програмні педагогічні засоби з усяких дисциплін, все ж таки їхня кількість є недостатньою. Програмне педагогічне забезпечення не надходять до усіх ЗВО, і викладачі не мають інформації про їхнє існування. Посеред важливих програмних засобів підручного призначення, які проходять апробацію в ЗВО України, є відомі комплекси, які підготовлено в провідних ЗВО МОН України [1].

Сьогодні для ЗВО розроблено понад сотні методичних педагогічних комплексів. Структура дистанційних засобів освітнього призначення включає змістовну, програмну, конструкторську та методичну частину рекомендацій для викладачів, учителів та методичну рекомендацію для студентів, учнів та настанови користувачам для адміністраторів локальних мереж комп'ютерних класів. Вимоги, висунуті викладачами до адміністратора занять полягають у необхідності: а це збереження утвореного файлу при виході з комп'ютера; збереження під час заняття основних елементів, це текст, малюнки, анімації, відео та звуковий супровід; збереження та видалення існуючих тестів-завдань та задач; збереження текстового повідомлення, а також надання можливості пройти академічний матеріал без ускладнень та відхилень навчальної програми.

В Україні освітніх ресурсів для студентів не багато. Як зазначає Богачков Ю., позитивно зарекомендували себе на практиці ресурси НТУУ «КПІ» навчально-методичного комплексу Інституту післядипломної освіти (<http://2.ukrintschool.org.ua/moodle>), НТУ «ХПІ» (<http://dl.kpi.kharkov.ua>, <http://dl.kharkiv.edu>), лабораторії інформаційних та комунікаційних

технологій ФМГ №17 м. Вінниці, (<http://disted.edu.vn.ua>), освітній портал м. Херсона (www.uchebs.ks.ua), Дніпропетровський ліцей інформаційних технологій (<http://www.lit.dp.ua/courses/>).

Перелічені навчальні заклади призначені для того щоб студенти отримали результативні знання, набули вміння та навички відповідно до обраної ними освітньої програми дистанційно, без усяких очних контактів із викладачем та освітнім закладом. Основними завданнями їх є: це розширений доступ різним категоріям студентів до відмінного навчання за основною та додатковою програмою у закладі вищої освіти; з наданням студентам можливостей навчатися у педагогів, що є фахівцями конкретного предмету; потрібно створити додаткові можливості для комунікації викладачів із студентами; спілкування між студентами у рамках діяльного навчання предметів; індивідуалізація освітнього процесу у відповідності до потреб, особливостей і можливостей студентів або груп; підвищення освітньої якості студентів із застосування нових психолого-педагогічних і інформаційних можливостей.

Для забезпечення організаційних умов застосування ІКТ при навчанні права входять: матеріальні та інформаційні складові, що спрямовані на індивідуальне й колективне використання комп'ютера, комп'ютерних мереж, електронних засобів навчального призначення, що можуть гнучко адаптуватися до навчальних цілей і потреб студента. Тому важливим є аналіз стану забезпечення закладів вищої освіти сучасною комп'ютерною технікою.

Основним показником забезпеченості закладів вищої освіти сучасною комп'ютерною технікою є показник «кількість студентів на один комп'ютер». Слід зазначити, що ситуація з забезпеченням комп'ютерною технікою покращилася: на сьогодні показник зменшився, причому в цілому по Україні – у 1,54 рази. Основний прорив, що посприяв розвитку ІКТ і програмного забезпечення та запровадження його в освітній процес таких технологій, як мультимедіа технології, Інтернет-технології, Web-дизайн, а правильне їх використання посприяло комплексному розвитку суспільства.

Організаційна складова застосування інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні права передбачає, що найголовнішою ланкою цього ланцюжка є наявність (розробка, утворення і підтримка) інформаційних ресурсів. Технологічна складова не може бути без належної матеріально-технічної бази і програмного забезпечення, котре потребує як часткових капіталовкладень (комп'ютери, Інтернет-мережі, програмне забезпечення, веб-камери, графічні планшети, мікрофони, навушники), так і стабільних (технічна підтримка, супровід програмного забезпечення, оновлення і таке ін.). Вагома складова ділиться на методичну та інформаційно-комунікаційну.

Методична передбачає створення навчального контенту, яка включає методична підтримку, розробку наочності, дидактичний супровід. Інформаційно-комунікаційна вимагає створення спеціалізованих сайтів і порталів, навчальних середовищ, які підкріплюють змістовну складову (наприклад, сайт ЗВО або ЗЗСО).

Дані Головного управління освіти і науки м. Львова за 2017 рік засвідчують, що рівень забезпечення ІКТ навчальних закладів вищої та загальної середньої освіти ще є недостатнім. Залишається незначним рівнем впровадження ІКТ під час освітнього процесу спеціалістами в навчальних закладах. Ще кілька років тому назад фахівцями піднімалося питання комп'ютерної грамотності викладачів щодо знання ними комп'ютера, то сьогодні перед педагогами постав новий рубіж – використання ІКТ у своїй професійній функції.

По відношенню до загальної кількості педагогічних працівників ЗВО – не більше 50% викладачів використовують ІКТ у своїй фаховій діяльності. Основною причиною такої ситуації, на наш погляд, є відсутність мотивації викладача до використання сучасних ІКТ, стрімкі зміни програмного забезпечення, наявність застарілої комп'ютерної техніки, відсутність системності в опануванні ІКТ, відсутність державних стандартів ІКТ, компетентності викладачів, керівників закладів вищої освіти тощо.

Отже здобуття сучасної освіти неможливе без створення належних умов якісного функціонування освітнього процесу. Особливу увагу треба звернути на програмне забезпечення, яке встановлено на комп'ютерах. Активно мають використовуватися такі програми, як Nero, архіватори, антивірусні тощо.

Використання ІКТ у закладі вищої освіти вимагає серйозної підготовки викладачів різних предметів, включно і правових основ, до використання, а саме: проведення заняття із

застосовуванням презентацій, відео фрагментів, аудіо супроводу, електронного тесту і т.д. До цього процесу важливо масове забезпечення закладів освіти інтерактивними дошками і проекторами. Одним із високоефективних аудиторних, діалогових та технічних прийомів навчання є інтерактивні дошки, які масово використовуються в 80 країнах світу та Європи.

Зростає відсоток їх використання в освітньому процесі, адже це відкриває великі можливості для розвитку навчально-пізнавальних інтересів студентів. Заняття, що супроводжується презентаціями, відеофільмами, тестовими завданнями, інтерактивними вправами, демонстраціями лабораторних робіт тощо, має на багато вищий коефіцієнт користі, оскільки активізує зорове сприйняття матеріалу, розвивати просторову уяву, модернізувати методи і форми навчання тощо.

Слід відзначити, що ідея інтерактивної дошки закладена саме розробниками програмного забезпечення. Приємно відзначити, що небагато ЗВО знайшли можливість виділити окремі приміщення для роботи з інтерактивною дошкою і назвати їх лекційними або мультимедійними. Це є оптимальним вирішенням щодо забезпечення ЗВО комп'ютерною технікою. Проте більшість закладів освіти установила інтерактивні дошки в окремих кабінетах, чим обмежується доступ до освоєння сучасних технологій студентами та учнями.

Аналізуючи діяльність викладачів, які часто користуються інтерактивною дошкою на заняттях, фахівці встановили, що вік педагогічних працівників не впливає на засвоєння сучасних технологій. Цікаво відзначити, що викладачі та вчителі віком понад 70 років засвоїли інтерактивну дошку на належному рівні. У них не має страху перед дошкою, хоча знають комп'ютер на низькому рівні, але вдало поєднують сучасні технології у щоденній педагогічній діяльності.

Найактивнішими в опануванні новітніх технологій є молоді викладачі віком біля 30 років. Понад 70 % з них оволоділи інтерактивними технологіями до двох років [2]. Зрозуміло, все, що має сьогодні комп'ютерно-орієнтоване середовище ЗВО, спрямоване на активізацію пізнавальної діяльності студентів.

Важливими є вимоги до способів діяльності електронного навчання. Головними критеріями діяльності електронного навчання є:

- функціональність – це наявність у системі різноманітного ступеня ІКТ, таких як форум, чат, аналіз активності студентів та правильне керування ними та ін.;
 - надійність – це зручність і простота в оновленні контенту на базі існуючих стандартів.
- Вони забезпечують захист ІКТ від внутрішніх та зовнішніх дій, які природно впливають на системи та ефективно їх використання [3].

При викладанні права необхідно забезпечити зручність використання нових елементів ІКТ. Це стандарт, потрібний потенційним студентам щоб використовувати нову технологію, яка їм буде видаватися неприродною та утворювати проблеми при навігації. Методика викладання права у ЗВО повинна бути інтуїтивно простою. В дидактиці з права досить легко здійснити пошук меню допомоги щоб переходити від одного навчального підрозділу до другого.

Під час вибору програмного забезпечення для основ навчання важливо враховувати такі характеристики [4]: □

- безпека; □
- сумісність (відповідність стандартам); □
- зручність використання ІКТ; □
- забезпечення нормального доступу до електронних носіїв;
- надійність в експлуатації. Цей параметр характеризує зручність і простоту оновлення залученого навчального матеріалу за допомогою вже існуючих шаблонів.

Важливо зазначити, що деякі з них перетинаються. Проте розглядаючи їх окремо ми глибше зрозуміємо технічні вимоги ІКТ до системи навчання. Вибираючи програмне забезпечення, слід звернути увагу на те, щоб зміст навчальних курсів з права і структура сайту були розділені, щоб при оновленні навчального матеріалу викладач не міг випадково видалити важливі позиції меню.

Основними перепонами в ефективному використуванні ІКТ у навчанні права в освітньому процесі закладу вищої освіти є наступні причини:

- малий запас комп'ютерних засобів у ЗВО;
- низька компетентність викладачів у використуванні засобів ІКТ.

Результативне використання ІКТ у викладанні права та його засвоєння студентами в освітньому процесі залежить від присутності доброякісного програмного забезпечення. Вони діляться за дидактичними принципами:

1. Підручні програми, які подають новий матеріал у виді самостійних, об'єднаних та закінчуються запитаннями або тестами. Даний матеріал сприяє засвоєнню сьогоденної інформації та направляє освітній процес залежно від ступеня знань та особистих здібностей студента.

2. Тренувальні програми, розраховані на повторення та закріплення вивченого матеріалу.

3. Діагностичні, контролюючі програми готують здебільшого на основі питань та тестів. Вони призначаються для перевірки та оцінювання знань, вмінь і навичок студентів.

5. Інструментальні програми дають шанс студентам самотужки вирішувати задачі швидко з малими стараннями. Вони їх звільняють від стандартної обчислювальної та статистичної діяльності, надаючи студенту незалежність та творчість у відборі методів щодо рішення точних задач [5].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Слід зазначити, що електронні засоби академічного призначення набувають практичної цінності лише тоді, коли їх легко записати в освітній процес, якщо вони дають успішні результати освітньої діяльності. Але не всі програмні засоби утворюються без конкретного науково-теоретичного висновку, що виходить виключно з інтуїції та бачення фахівців, а не з науково-педагогічної закономірності процесу навчання. Тому такі засоби не є ефективними, адже у них не враховується специфіка ходу навчального процесу. Основні правила щодо сприймання та обробки інформації студентами, це оптимізовані дидактичні призначення будь якого предмету навчання.

Для ефективного та якісного проведення занять необхідно забезпечити підключення закладів вищої освіти до мережі Інтернет, забезпечення їх сучасними комп'ютерами, проекторами, інтерактивними дошками, мультимедійними комплексами, які зумовили появу низки проблем, що пов'язані з необхідністю модернізації новітніх технологій навчання студентів основам права з використанням елементів інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Вембер В. П. Інформатизація освіти та проблеми впровадження педагогічних програмних засобів в навчальний процес. Інформаційні технології і засоби навчання. 2007. Вип. 2 (3). URL: www.ime.edu-ua.net/em3/emg.html.
2. Литвинова С. Г. Формування On-line навчального середовища в загальноосвітніх навчальних закладах. Комп'ютер у школах та сім'ї., 2010. Вип. 8. С. 25–26.
3. Сютюренко В. Електронні інформаційні ресурси: проблеми створення і використання. Електронні бібліотеки. 1999. Вип. 2.
4. Лаврищева Е. Петрухин В. Методы и средства инженерии программного обеспечения. Москва: МФТИ, 2007. 415 с.
5. Бандура В. В., Гавришук С.В. Якість програмного забезпечення: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2016. 56 с.

References

1. Vember, V.P. (2007). Informatyzatsiya osvity ta problemy vprovadzhennya pedahohichnykh prohramnykh zasobiv v navchal'nyy protses. Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya. Vyp. 2 (3). URL: www.ime.edu-ua.net/em3/emg.html.
2. Lytvynova, S.H. (2010). Formuvannya On-line navchal'noho seredovyshcha v zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh. Komp'yuter u shkolakh ta sim'yi., Vyp. 8. S. 25-26.
3. Syuntyurenko, V. (1999). Elektronni informatsiyni resursy: problemy stvorennya i vykorystannya. Elektronni biblioteku. Vyp. 2.
4. Lavryshcheva, E. (2007). Petrukhnyn V. Metody y sredstva ynzheneryy prohrammnoho obespechenyya. Moskva: MFTY, 415 s.
5. Bandura, V.V., Havryshchuk, S.V. (2016). Yakist' prohramnoho zabezpechennya: konspekt lektsiy. Ivano-Frankivs'k: IFNTUNH, 56 s.

KRYSHYANOVYCH Myroslav, Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Social Management National University "Lviv Polytechnic".

ORGANIZATIONAL TERMS OF APPLICATION OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN TEACHING OF RIGHTS IN HIGHER EDUCATION BODIES

Abstract. *The article defines and substantiates the ways of introduction of modern information and communication technologies and innovative methods of teaching law in higher education institutions. It has been proved that the development of the so-called "information space" requires modern modifications of the ODO to modify certain aspects of their activities that already do not satisfy all the needs of the educational process, in particular the teaching of law and its mastering by students. Legal knowledge gained by students during the study requires not only theoretical assimilation, but also the formation of skills for their practical application. In solving this problem, the introduction of ICT elements in the process of forming their skills in solving legal situations, which is one of the objectives of educational curricula for law students for higher education institutions will help. Legal upbringing of students in institutions of higher education through the use of information and communication technologies involves respect for the law and legality, the attitude towards them as social values, adherence to the rules of residence; solutions for problem situations; taking into account a safe force capable of protecting the rights and freedoms of a person; finds the need and will to live according to the law; desire to choose lawful ways to meet their needs and resolve legitimate affairs. Academician V. Kremen rightly stresses the need to change the function of educational process in educational institutions of different levels, which traditionally was oriented towards receiving, at best, a creative mastering of the amount of knowledge by those who study. Today, along with mastering the basic knowledge of modern education and, in particular, higher education, the task is to teach students to study, to develop their need for study, and therefore, to a large extent, the use of modern information and communication technologies should be promoted.*

Key words: *information and communication technologies, education, teacher, student, institution of higher education, distance learning.*

*Одержано редакцією: 12.02.2019 р.
Прийнято до публікації: 19.02.2019 р.*